

Konst sprungen ur livet

Wang Chuncheng

Senior forskare på Capital Museum, Peking
Expert på antik keramik

Första gången som jag träffade Gustav Kraitz var i kaféet på Capital Museum i Peking. Vi förberedde då en utställning med keramisk konst och skulpturer av de svenska konstnärerna, makarna Ulla och Gustav Kraitz. När jag fick veta att den konstnärliga inspirationen för Gustav kom från keramiska konstföremål från Songdynastin, blev jag mycket förvånad. Jag kunde inte föreställa mig att så långt borta som i norra Europa fanns det ett konstnärspår som för 40 år sedan blev så trollbundna av färgen och glasyren på en skärva från Songdynastin återgiven i Nils Palmgrens bok *Sung Sherds*, att makarna sedan dess ägnat hela sitt liv åt keramikens konst.

I denna process har de inte bara behövt bemästra brännugnens tekniska svårigheter, utan också kontrollera de exceptionella förändringarna i färg, form och kvalitet på konstverken som sker under bränning i över 1 300 grader. Det är inte någon enkel sak. Så jag väntade ivrigt på att få se hur makarnas verk såg ut i verkligheten.

Den 21 april 2009 öppnade utställningen med keramiska skulpturer av makarna Ulla och Gustav Kraitz på Capital Museum i Peking. Jag såg utställningen otaliga gånger och sade åt mina vänner att också gå och se den, eftersom jag tyckte att vartenda föremål gjorde ett ovanligt djupt intryck. Temmoku, celadon och oxblod utgör tillsammans med rena, klarblå glasyrer huvudmelodin för paret Kraitz. Utställningen blev en stor framgång. Den gav mig också en ny förståelse av makarnas verk.

Jag har inte läst boken *Sung Sherds*, men att döma av de flameldade verk som paret Kraitz skapar, bör de keramiska skärvor som Nils Palmgren visar komma från så kallat Junporslin bränt inom provinsen Henans gränser. Jun är det berömda porslinet från norra Kina som under Songdynastin (år 960-1127) upphöjdes till kejserligt hovporslin. Kännetecknande för Jun är glasyrer som kan skifta

kraftigt i olika opaliserande varianter med blått som grundton, från nästan mörkrött till himmelsblått, eller till och med mån vitt. Dessutom har de blå nyanserna ofta en sammetsliknande glöd. Inget annat område kunde uppnå samma skönhet i färgtonerna under Songdynastin.

Ulla och Gustav Kraitz kombinerar teknisk skicklighet och kulturella förebilder. Genom att elda med ved och kol ger de den tusen år gamla kinesiska bränningstekniken en renässans och får fram keramik med lika vacker glasyr som under Songdynastin. Men det stannar inte där. Inget konstverk är en isolerad företeelse och makarna Kraitz har en konstnärlig stil där verken är på en gång samverkande och unika, präglade av en livfull och samtida tidsanda.

När en konstnär väljer tema, material och form, får den slutliga utformningen ett mycket nära samband med konstnärens egen personlighet. Hos makarna Kraitz väcker konstverken känslor av liv och hopp, och i Gustavs fall finns det självfallet ett nära samband med hans personliga erfarenheter och livsuppfattning.

I början av september 2011 besökte jag för andra gången makarna Ulla och Gustav Kraitz i Sverige. Gustav Kraitz är redan en man i den aktningsvärda åldern av 85 år, men hans sinne är ungt och friskt, och medan vi utbytte erfarenheter körde själv bilen och visade oss runt på olika sevärdheter. På kvällarna återvände han till sitt arbete för att bränna nya keramiska verk, han var redan inne i ett stadium där han var helt besatt och bortanför sig själv.

Under detta besök förstod jag ännu bättre att vi befann oss i ett landskap som ger skulptörer inspiration. Det är inte bara så att makarna Kraitz' förbindelse med naturen i allmänhet yttrar sig i former som ligger nära naturens egna, utan de bor också ute på landsbygden och har skapat ett stort antal verk för utomhusbruk, där dessa i sin tur kommer i ännu mer direkt kontakt med naturen. Ulla och Gustav Kraitz har bott på landsbygden i södra Sverige i över 40 år och makarna anser att detta stycke jord har haft ett avgörande

inflytande på deras skapande.

Makarna Kraitz bor på en bördig sluttning med magnifik utsikt över landskapet ända bort mot havet i fjärran. De kan blicka ut över ett vidsträckt slättlandskap med åkrar, fruktträdgårdar och bokskogar. Det är just dessa scenerier överflödande av vitalitet som hjälper till att fullborda parets konst, och de säger själva att när de placerar ut sina konstverk i detta landskap, så återvänder dessa till jorden. Naturen och kulturen befinner sig därmed i dialog. Ådrade skulpturer ger utrymmen för sniglar att kräla på; oxblodsfärgade sfäroider och keramiska kuddar smälter in bland välordnade buskar och fruktträd; en bronskatt smyger förbi, raffinerad och tyst.

Gustav Kraitz är mycket upptagen varenda dag och är helt klar över sin egen inställning till livet och konsten, allteftersom tiden obevekligt går sin gilla gång. När vi pratade om detta berättade han att han mer än gång med en djup suck vänt sig till högre makter och bett om fem års förlängning: "Jag har så mycket kvar att göra, så många konstverk att fullborda..."

Varje gång ämnet kom upp kände jag inombords en mycket djup sympati och förståelse för Gustav Kraitz' längtan att förlänga sitt eget konstnärsliv och hans strävan efter att nå en ännu högre konstnärlig nivå. Den verkliga innebörden i denna hans längtan och strävan är att oavbrutet formge och skapa för att låta konsten lysa upp livet, att låta konstverken förklara tillvaron.

Både till form och innehåll uttrycker flera av makarnas skapelser lovsång och förhoppningar, till exempel skulpturerna "Havande kvinna" och "Nyfödd". Verk som "Äpple", "Skärvor", "Puppa" och "Kudde" kommer från vardagslivet, men makarna Kraitz omvandlar dem från det rationella till något större, från det välkända till det obekanta, i en vision som gör stort intryck. Det är på detta sätt som paret dechiffrerar livet och gör det till ett evigt tema. Samtidigt är "livet" i sin tur ett tema som har skolat makarna Kraitz, så att de blivit mästerliga konstnärer av internationell

betydelse.

Att keramikskärvor från Songdynastin kan tjäna som inspiration och genomgå makarna Kraitz' konstnärliga destillering, bekräftar den kulturella utvecklingens mångfald. Genom att förfina tekniken och inspireras av Songkeramiken skapar makarna konstverk som inte bara har lyster, utan också en magisk ton.

Må Ulla och Gustav Kraitz kunna skapa ännu fler konstverk och njuta ett ännu mer magnifikt och blomstrande konstnärsliv.